

מיסמכים מווייפים אלה, בתוספת עדות כוזבת, מסר בפני ועדת השניים, שהיתה מורכבת מן השופט יצחק אולשן ומרבי-אלוף דורי, ואשר חקרה את אחריותו של פינחס לבון למעשה מסויים, שפגע בביטחונה של מדינת ישראל, באחת הזירות הגישות ביותר.

לבון היה אז שר הבטחון, במקומו של דויד בן-גוריון שהחליט לפרוש לשדה-בוקר ולהמתין שם בקדרות אולימפית עד שהעם יחכה כי אינו יכול לנהל את ענייניו בלעדיו ויקרא לו לשוב לשלטון. מאז לא נותר ספק כי בן-גוריון נבהל מחוסר היענותו של העם לתוכנית זו והחליט לגרום לכך שהעם יקרא לו לשוב.

אולם מה שלא אזה לתשומת לב מספיקה, היה חלקם של נערי ביגיי בכל הפרשה. צעירים שאפתניים אלה — שמעון פרס, משה דיין, טדי קולק, אהוד אבריאלי ועמיתיהם — ידעו כי כל כוחם בדויד בן-גוריון. רק בהיתלותם בשובל מעילו יוכלו לעלות לשלטון. אפילו משה דיין לא היה עדיין כוח פוליטי בזכות עצמו, כי טרם קנה את עולמו בפעולות התגמול ומיבצע סיני. לכל אלה היה ברור כי אם לא ישוב בן-גוריון לשלטון — נגזו כל חלומותיהם לרשת אותו: פשוט לא תהיה ירושה. באספקלריה זו יש לראות את פרשת לבון ואת גילוייו של אותו נאשם, על הזיפים ועדויות-השקר.

★ ★ ★

נכונות למעשים קיצוניים

ידה האיש: הקנוניה השפלה בוצעה בדיוקנות על-ידי פקודה שקיבל מגבוה. כי צמרת משרד הבטחון היתה למעשה אנשי שמעון פרס ומשה דיין. העובדה שבלישכת השר ישב אדם כסוף-שיער שחשב את עצמו לירושו של ביגיי לא שינתה מאומה. שמעון פרס, המנהל הכללי, הוא שקבע את הכל — הוא, ורועה-הצאן בקיבוץ שדה-בוקר.

נעשה הכל כדי להכשיל את לבון, אך האיש נחון במנה בלתי שכיחה של עקשנות אישית. הוא החליט להחזיק במישרתו. קשה לתאר כיצד האמין שיצליח. כי אותם האנשים שהיו חייבים לקבל את פקודותיו ולמלא את הוראותיו התעלמו ממנו, זילזלו בו במתכוון, הפריעו לו בעבודתו.

בשבילם לא היה זה עניין של קנוניה מן הסוג המפלגתי המקובל. גם לא מערכת-תכנים הנהוגה בכל מנגנון פקידותי. בשבילם היתה זו מלחמה על חיים ועל מוות פוליטיים. אם בן-גוריון לא יצליח לחזור לשלטון — אפסו חלומותיהם האישיים לשלש וללהיג במדינה. הם אפילו הרחיקו לכת עד כדי כך שהציעו לדויד בן-גוריון לשוב לשלטון בדרך שהתחבבה במקומות אחרים בעולם: על-ידי הכרות דיקטטורה.

המיקרה העיוור והאכזר מנע את הצורך במעשה כה קיצוני. הוא נתן להם הזדמנות לחסל את לבון בשקט. אך הריחו את האפשרות — ולא נותר דבר שירסן אותם. בפני שאיפות כה אדירות, מה ערך יכול להיותה למושגים מיושנים כמו יושר, אמת, צדק, אמונה?

★ ★ ★

שדושת הערים

פרשה ששימחה את לבם של פרס ושות' ארעה בסוף שנת 1954. כאשר נערך בירור סיבותיו של אותו כישלון ביטחוני חמור החליטו נערי ביגיי כי זוהי הזדמנות זהב לסילוק לבון. הם הורו לזיף מיסמך, שכאילו ניתן על-ידי לבון, ואשר כתוצאה מן ההוראות הכלולות בו אירע הכישלון.

ועדת השניים, אשר בירור זה נמסר לידה, שמעה את עדותם של שלושה אנשים: קצין בכיר המשרת עדין בצה"ל; קצין בכיר כיום במילואים שהועמד לדין, לאחרונה. מיהו עד זה?

: העד השלישי היה אותו נאשם;

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

: קצין בכיר שני

הידיעה הגיעה ללבון, ששהה אותה שעה בתוך-לארץ. הוא מיהר לשוב ארצה. כי הגה, סוף-סוף, נמצאו אסמכתות לטענותיו כי האשמות שאילצו אותו להתפטר היו מבווימות. וזאת, אחרי שהוא עצמו מסר חומר כזה לדויד בן-גוריון, בפגישה שהתקיימה לפני חמישה חודשים. ידיעות ראשונות שהחלו מסתננות החוצה עוררו את הציבור. לא היה ברור עדיין מה פרטי המיקרה. לעומת זאת היה ברור לחלוטין כי נעשה משהו מזעזע — ודוקא בתוך קודש הקודשים של המדינה: מערכת הביטחון.

למעשה, החלו העניינים להתפתח במהירות עוד בטרם שובו של לבון. כמה מידידי, ששמעו על עדות הנאשם בבית המשפט המחוזי, ניסו להקים ועדה ציבורית לבירור הפרשה. לבון הבריך את הסכמתו מחו"ל. הוא שהיוזמים יכלו להגיע לידו הסכם על שאלות של נהלי, הקיים אותם דויד בן-גוריון. לבון הורה למטכ"ל להרכיב ועדת-חקירה צבאית, לבירור העניין.

השופט העליון הטרי ביותר, חיים כהן, גוייס לצה"ל, בדרגת אלוף-משנה. אליו צורפו שני קצינים בכירים נוספים, אשר עד היום לא פורסמו שמותיהם ואשר נאסר עליהם לדבר עם איש על הפרשה. ועדה זו, קבע ביגיי, היא אשר תספג בכל העניין. כי נוהג מקודש מימים ימימה, שעניינים לא נעמיים נמסרים לועדות סודיות.

★ ★ ★

ביגיי התחמק

אותו רגע התפתחו שני מישחקים סימולטאניים, זה בצד זה. בפניה אחת מילאה החקירה הצבאית אחרי הוראות ביגיי, שציחה עליה לסכם את דיוניה עד ה-15 לאוקטובר 1960. לפני השלישי בחודש, כבר הוערמו התיקים והמיסמכים של הפרשה: פרטי הכישלון הביטחוני שגרם למינוי ועדת השניים ב-1955, העדויות השונות שהושמעו בפני אותה ועדה, פרטי משפטו של העד השלישי בפני השופט הלוי, עדותו במשפט זה — ותיקיהם האישיים של שני הקצינים הבכירים, שהוזמנו עתה להעיד מחדש.

במקביל לפעולה זו התנהלה מערכת ציבורית קדחתנית, שהשתרעה ממשרדו של לבון בבניין הוועד הפועל ועד לחדר הישיבות של הממשלה ולמסדרונות הכנסת. שם התגבשה והלכה הדעה, כי העניין חמור וחשוב מדי, מכדי שישאר קנינם של שלושה לובשי-מדים. שר הבריאות המפ"מי, ישראל ברזילי, הגיש שאילתה בממשלה, ביקש לשמוע מפי ראש הממשלה פרטים על כל הפרשה. נציגי חרות והצ"כ בכנסת הבריכו ליושב-ראש הוועדה לענייני חוץ וביטחון, בודרישה לכנס את הוועדה עוד לפני תום הפגרה.

עמדתו של בן-גוריון מול כל התימרונים היתה חמקנית אך עיקבית: אין טעם לדון בעניין, בכל פורום שהוא, כל עוד לא סיימה ועדת החקירה את פעולתה. לבסוף ניכנע, מסר סקירה קצרה לחבריו בממשלה, מבלי שהיווין יגיע לכלל סיכום.

לאותו יום א' נקבעה גם ישיבה של ועדת החוץ והביטחון. שעה שתברי הוועדה תפסו את מקומותיהם, בשעה שלוש אחרי הצהריים, כבר הסתובבו במרץ מכונות השיכפול של לישכת העיתונות הממשלתית בתל-אביב ובירושלים. במכונות הודפסה הצהרה ארוכה, בה השיב דויד בן-גוריון להאשמות ולשמועות שמילאו מזה שבוע את העתונות ואת שיחות הציבור.

היתמם ראש הממשלה: „אין ריב ביני לבין לבון... לבון התפטר מאחר שלא סופקה הבעתו לשינויים שדרש לחולל במיבנה מערכת הביטחון. כל הכותב שלבון הודח מתפקידו — או שהוא כותב לא-אמת ביודעים או שכותב דברים מבלי דעתם.“ ושוב הדגיש ביגיי את עמדתו: יש לתת להועדת השלושה לסיים, תחילה, את תפקידה. מהו תפקידה של הוועדה? לדברי ביגיי: „ועדה זו אינה עוסקת במה שהעתוננים קוראים פרשת לבון, אלא בחקירת מהימנותם של שני קצינים בלבד, אשר חומר משפטי חייב בדיוקתם, וכשר הביטחון עלי לדעת אם קצינים בצבא הם מהימנים או לא.“ על כן נקראו בפני הוועדה שני הקצינים הבכירים. העד העיקרי: נציג ישראל במדינה זרה.

על אף האיפול, היה עד זה דמות מרכזית בכל הפרשה. לדברי העד שנשפט על-ידי השופט הלוי, קצין זה הוא אשר הורה לו לזיף את המיס-מכים ולהעיד עדות-שקר בפני ועדת-השניים.

★ ★ ★

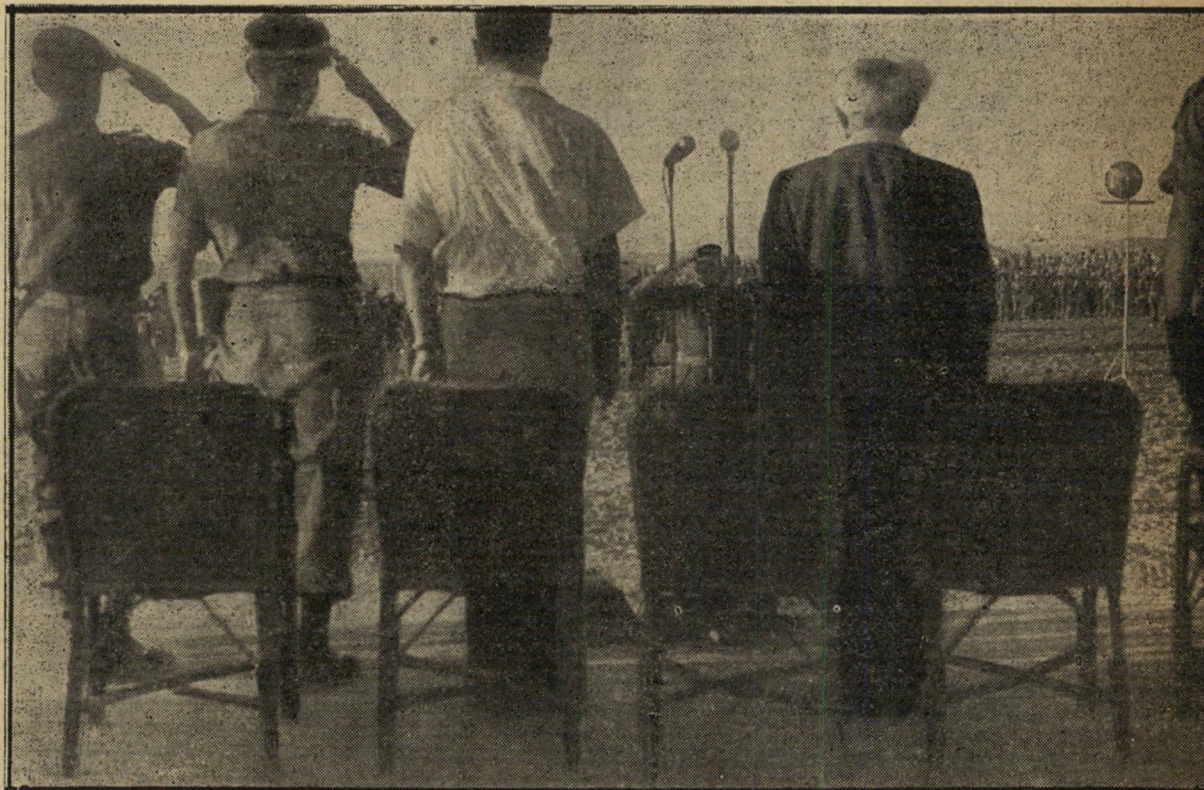
שדוש אפשרויות

פני הקצין הבכיר שנקרא למסור את עדותו בפני ועדת כהן כמה אפ-שרויות. הוא יוכל לנקוט באחת משלוש העמדות הבאות:

- לכפור כליל בעדותו של הנאשם ב-משפט האזרחי; דבר שהיה מנוגד למיסמכים המווייפים ולעדויות שמסר אותו עד.
- להודות בעובדות ולקבל על עצמו את האחריות.
- להודות בעובדות, אך להטיל את האחריות על המושכים בחוטים: פרס, דיין ושות'.

גיבא עתון החצר של ביגיי בשפה האנגלית, ג'רוסלם פוסט: „קשה להניח שלבון יקבל את מלוא הסיפוק שהוא מבקש — היינו הטלת האשם לא על קצינים ומבצעי הוראות, כי אם על גותני ההוראות.“

בתחילה נרמו כאילו גם לבון הוזמן ל-העיד בפני הוועדה, אך דחה את ההצעה מכיוון ש„אין לו האמון הדרוש אליה.“ דויד בן-גוריון מיהר להכחיש זאת: לא זו בלבד שלבון לא הוזמן להעיד, אלא שבי-שעה שנתקבלה ההחלטה להקיימה, לבון לא נשאל עליה — „ולא היה צריך להישאל!“ כך התנהל מאבק טכסיטי בלתי-פוסק: גורמים שונים מנסים להרחיב את הדין ב-פרשה ולהבטיח את בירורה, בפני גופים שונים, ואילו בן-גוריון מנסה לצמצם את כל הבירור לתחום ועדת השלושה, שתחקור רק את שני הקצינים ותמסור את מסקני-תיה לשר הביטחון. גם בתוך מוכרות מפא"י נעשה נסיון להעלות את הפרשה לדין. אולם עוד לפני שתור לבון מתופ-שתו בשוויץ דחה ביגיי את הנסיון. מאוחר יותר הצטרף להתנגדות זו לבון עצמו. כי את הבירור החיוני ביקש לערוך על רמה לאומית. הוא לא היה מעוניין בסולחה

פרס (שלישי משמאל) בשדה פעולתו: מקבל מיסדר צבאי